І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 47. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 11-го БЕРЕЗНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 11, 1959 No. 47. РІК LXVI.

ДЕМОКРАТИ ПРОТИ РЕДУКЦІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЗДА В ЧАС БЕРЛІНСЬКОЇ КРИЗИ

Вашингтон. — Під час дискусії, веденої на сенатській сесії в дні 9 березня ц. р., провідники демократичної більшости в Сенаті виступили відкрито проти плянів през. Айзенгавера провести дальшу редукцію людського стану збройних сил ЗДА, зокрема армії і корпусу морської піхоти. Згідно з цими плянами, кількість вояків в американській армії мала б бути зменшена до 870.000 і людський стан в корпусі морської піхоти до 175.000. Демократи вважають таку редукцію недоцільною з погляду на оборонні інтереси ЗДА, особливо ж сьогодні в час берлінської кризи. Дискусія над цією справою була дуже гостра. Провідник демократичних сенаторів сен. Линдон Б. Джансон з Тексасу подав до відома, що очолювана ним сенатська комісія готовости почне вже в середу цього тижня спеціяльне переслухання для розгляду і перевірки оборонної політики уряду. Завданням цього переслухання мало б бути встановлення правди і дійсного стану речей в цій ділянці. Водночас із цим сен. Майк Менсфілд з Монтани заявив, що він приготує і передасть на прийняття Конґресові окремий законопроєкт, який унеможливить пляновану през. Айзенгавером редукцію збройних сил ЗДА. Під час дискусії над цією справою в Сенаті стверджено, що редукція збройних сил ЗДА під сучасну пору, а зокрема у зв'язку з берлінською кризою, може бути дуже фатальною для оборони ЗДА і вільного світу. Дехто з демократів обвинувачував навіть през. Айзенгавера в тому, що він, намагаючися провести заплановану редукцію, кермується більше вимогами збалянсування цьогорічного бюджету, як інтересами країни і конечністю протиставитися комуністичній агресії. Деякі з республіканських сенаторів пробували обороняти політику през. Айзенгавера, заявляючи, що демократичні критики виступають не з речевих оглядів, а тільки з партійних спонук і що вони зокрема не доцінюють компетенцій і здібности през. Айзенгавера вирішувати справи в оборонній ділянці. Йдучи по лінії вимог демократичної більшости, сенатська комісія збройних сил прийняла законопроєкт про продовження обов'язкового покликування до військової служби на дальших чотири роки, значить до 30-го червня 1963 р.

Проф. Сінґер передбачає, що вже цього літа людина полетить у космічні простори

Акрон, Огайо. — Проф. Мерилендського університету д-р Фред Сінґер промовляв на прийнятті з приводу Дня Рузвелта і передбачав, що СССР, можливо, вже цього літа зможе вислати штучний сателіт із людиною в космічні простори. На думку д-ра Сінґера в тому сателіті буде місце на дві особи. ЗДА повинні вже тепер підготовити своїх громадян і людей у вільному світі до прийняття зі спокоєм тієї події, яка в дійсності не матиме великого військового значення. „Та, казав професор, існує небезпека, що уряд СССР говоритиме своєму народові, що ці штучні сателіти з людьми, — „це дуже великий військовий осяг". Д-р Сінґер передбачає, що СССР буде так засліплений своїм подвигом, що буде „вважати, що вже є для нього корисні умови починати війну". ЗДА передбачають, що американським науковцям вдасться випустити сателіта з людиною аж в 1960 році.

Прибутки фармерів у 1958 році зросли в 39 стейтах, а зменшилися в 8-ох

Вашингтон. — Департамент рільництва повідомляє, що в 1958 році прибутки фармерів збільшилися в 39-ох стейтах, а зменшилися в 8-ох. В одному стейті вони були без зміни в порівнянні з 1957 роком, а стейт Аляска ще не був врахований до цієї статистики. Найбільше збільшилися прибутки фармерів в Кензасі, бо аж на 242 відсотки, і становили в 1958 році 2,526 долярів, а в 1957 році — 739. Добра погода допомогла фармерам виростити добрий врожай пшениці. Тут подаємо пересічний прибуток фармерів в деяких стейтах: Арізона — $12.815 (— на 3 відсотки); Монтана — $6,983 (+ 36%); Вайомінг — $5,553 (+ 44%); Каліфорнія — $7,236 (— 3%); Ню Гемпшір $ 1,776 (+ 5); Вермонт — $ 1,825 (+ 22%); Массачусетс — $ 1,895 (+ 1%). Збільшення прибутків було на Середньому Заході і Південному Заході, а зменшення — на Заході.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Айзенгавер** замовляє собі убрання за два-три місяці наперед. Цього року ще в лютому замовила собі вона у нюйоркської кравчині Молі Парніс весняну і літню ґардеробу. Молі Парніс шиє сукні і плащі для Мемі від часу, коли президент Айзенгавер мешкав в Ню Йорку як президент Колумбійського університету. Вона їздить до Вашингтону, і пані Айзенгавер звертає їй кошти подорожі. Кравчиня хвалить свою клієнтку і каже, що вона сама вибирає собі кольори і „моду".

● **В індіянській резервації** коло Бранфорду, Онтаріо, 1,000 делеґатів індіянських племен проголосили „нову державу Ґренд Рівер" із столицею в селі Огсвекен. Уряд цієї „держави" хоче укласти союз з Канадою і просити про прийняття до Об'єднаних Націй. Ватажок цих племен Джозеф Лоґан заявив, що президент Айзенгавер „дуже ввічливо" відповів на депешу, в якій просили його взяти участь в конференції 19-го березня, але директор індіянських справ у Вашинґтоні відкинув проклямацію про незалежність Ґренд Рівер, як незаконну.

● **Уряд публічного здоров'я** повідомляє, що в ЗДА появилася нова форма інфлюенци, яку спричиняє вірус „B", що лютує в деяких европейських країнах. Ця форма інфлюенци появилася в одній із шкіл стейту Айова, але її випадки стверджено також у стейті Колорадо і в столиці — Вашинґтоні.

● **В суботу 7-го і в неділю 8-го березня,** на заклик пані Айзенгавер, переводилось збірки на Американський Червоний Хрест. Місяць АЧХ почався 1-го березня згідно з закликом президента Айзенгавера. В цьогорічній кампанії заплянувано зібрати на цілі цієї добродійної інституції 95 мільйонів долярів. „Допомагаючи справі Червоного Хреста, писала пані Айзенгавер, ми сприяємо поступові людства".

● **Команда летунства** підписала контракт на 77 мільйонів долярів на продукцію пального для керованих ракет, з Корпорацією Тайокол Кемікел в Бріґгем Сіті, Ютаг.

● **Конґресмен - демократ** із Мансі, Індіяна, відкрив своє бюро в місті, в якому жив перед вибором до Конґресу. Для бюра він використовує ґанок свого дому, а за урядничку в цьому бюрі запросив свою рідну жінку. За ґанок він бере дозволене законом комірне в сумі 100 долярів на місяць. Місцеві виборці сміються з цього захланного конґресмена, кажучи, що другий раз він уже не здобуде мандату до Вашингтону.

● **7-го березня заарештовано** 52-річного колишнього поліційного серджанта Джозефа Луберду за їзду автом в п'яному стані. В авті Луберду знайдено $19,495, а крім того при ньому виявлено $16,000. Луберда має виясняти в суді, звідки він дістав стільки грошей.

Айзенгавер конферував у шпиталі з Доллесом

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер 9-го березня відвідав державного секретаря Джана Фостера Доллеса в шпиталі Волтера Ріда і конферував із ним про проблеми закордонної політики впродовж 35-ох мінут. Доллес часто розмовляє зі своїми співробітниками і є обзнайомлений із закордонною ситуацією. Перед приїздом Президента до шпиталю Доллес розмовляв телефонічно зі своїм окремим асистентом Джозефом Н. Ґріном. Лікарі є вдоволені з реакції Доллесового організму на дотеперішнє лікування променями рентґена. Один раз пацієнт дістав був інєкцію радіоактивного золота. Президент Айзенгавер вже по раз сьомий відвідав Доллеса, який від 13-го лютого є в шпиталі, бо лікарі ствердили віднову пістряка в шлунковій ямині.

Джан Фостер Доллес під час прогулянки автом

Сенатори Даґлес і Проксмайр критикують сенатора Джансона

Вашинґтон. — 9-го березня два демократичні сенатори Пол Г. Даґлес і Вільям Проксмайр критикували провідника демократичної більшости в Сенаті сенатора Линдона Б. Джансона за те, що він сам вирішує всі проблеми, і не скликає зборів, де більшість могла б керувати демократичною політикою. Сенатор Даґлес виступив проти того, що південні сенатори-демократи ведуть таку політику, яка в 1960 році не дозволить Демократичній партії виграти вибори, хоч більшість демократичних сенаторів із Півночі не погоджується з тією політичною лінією, яку на свою руку веде сен. Джансон. Сенатор Проксмайр вже по раз другий виступив проти „диктатури" сенатора Джансона, який на власну руку керує демократичною політикою в Сенаті. Сенатор Проксмайр казав у наперед приготований промові в Сенаті: „Для нас це є замало інстинктовно гуртуватися коло людини, яка може бути навіть політичним генієм. Ми мусимо знати і ми мусимо наполягати, щоб американський нарід знав, перед ким ми є відповідальні, і що ми робимо". В своїй другій з черги промові на цю тему, сенатор Проксмайр сказав, що „не хоче нікого критикувати ані принижувати". Сенатор із Вискансіну нарікав на такі наслідки диктатури сенатора Джансона: 1. Сенат не виконує виховної і дорадчої ролі. 2. Демократичну політику в Сенаті веде одна людина по своїй уподобі. 3. Ініціятиву і кінцеве рішення робить сам сенатор Джансон на основі власного уподобання. 4. Рішення сенатора Джансона можуть бути „надзвичайні", але за них не відповідають інші сенатори ані Демократична партія.

Орган джорджтавнського університету про проф. Л. Добрянського і його працю

Вашинґтон. — „Форейн Сервис Курір", журнал публікований Джорджтавнським Університетом, надрукував у числі з 17 лютого ц. р. статтю Линна Волдена про проф. Лева Е. Добрянського, як одного з реалізаторів визвольної політики й науковця - економіста. В статті підкреслено, що проф. Добрянський є головою Українського Комітету Америки, найголовнішим завданням якого є впливати на закордонну американську політику, особливо ж з огляду на ставлення ЗДА до не-російських націй в складі теперішнього Совєтського Союзу, і який ставить собі метою звільнення поневолених націй. Як член Республіканської партії проф. Добрянський бере участь у формуванні американської політики визволення і минулого року він відбув спеціяльну подорож по країнах Середнього Сходу, починаючи від Тунісії аж до Індії, для дослідів зв'язаних із становищем поневолених Москвою націй в Середній Азії (Туркестан) і в Східній Европі. В дальшому автор статті розглядає наукову діяльність проф. Л. Добрянського, особливо ж у ділянці американської економіки.

В ПЕРТ АМБОЮ УТВОРИВСЯ ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ

Перт Амбой. — Минулої неділі 8 березня 1959 р. тут відбувся з'їзд делеґатів Відділів УНСоюзу з центральної частини стейту Ню Джерзі, на якому створено постійну окружну союз. організацію та обрано першу Окружну Союзову Раду. Згідно із запланованою і здійснюваною саме районізацією Відділів УНСоюзу стейт Ню Джерзі охоплюватиме чотири округи, а саме нюаркську, з осідком в Нюарку, гудсонську з осідком і Джерзі Сиਤі, північну з осідком в Пасейку та центральну з осідком в Перт Амбою. Недільні збори відкрив п. М. Федишин й після привітання гостей і делеґатів централі У. Н. Союзу, головного касира Р. Слободяна та головного секретаря Я. Падоха, віддав провід зборів заслуженому союзовому діячеві М. Зелькакові, покликавши до президії ще В. Матковського, І. Будняка, Г. Гебу і Г. Бабина. Після вичерпних доповідей Р. Слободяна і Я. Падоха та організатора І. Скочиляса, розвинулася цікава дискусія, в якій взяли участь кол. окружний менаджер Метрополітен, а теперішній секретар 315 Відділу УНСоюзу, С. Дембіцький, А. Андрейців, І. Будняк, д-р Ю. Срібний та інші. Темами доповідей та дискусії були: утворення окружної союзової організації, відзначення 65-ліття УНСоюзу та ювілейна кампанія для притягнення нових членів. Приявні винесли відповідні ухвали та обрали першу Окружну Союзову Раду в складі: д-р Юрій Срібний — голова, Михайло Федишин — та інж. Володимир Янів — містоголови, Василь Матковський — секретар для української мови, І. Будняк — секретар для англійської мови, Григорій Бабин — касир і Кость Наконечний та Степан Дембіцький — члени управи. Склад управи дає надію на успішну працю нової союзової установи. У зборах взяли участь коло 60 осіб, у тім делеґати десяти Відділів з Перт Амбою й округи.

ПРОВІДНИКИ РЕВОЛЮЦІЇ В ІРАКУ

Ліворуч на світлині — ген. Падхам аль-Табакхалі, командант Другої Моссульської дивізії, яка прилучилась до військ очолюваних полковником Абдель Вахаб Шавахом (праворуч), який підняв бунт проти прокомуністичного режиму прем'єра Абдель Карім Кассема. Моссуль є центром нафтового басейну.

Про революцію в Іраку наспіли цілком суперечні вістки

Каїро. — Про дальший хід військової революції в Іраку надійшли з двох джерел цілком суперечні вістки. За офіційним повідомленням від іракського уряду — революція здавлена, а її провідник, полк. Абдель Ваґаб Шаваґ — вбитий власними старшинами. За іншими вістками з проурядових іракських джерел — названого полковника схоплено в полон. Водночас з повстанського боку впевняють, що полк. Шаваґ не тільки живе, але командує військами, які посуваються з півночі Іраку в сторону віддаленого на 225 миль Багдаду, — столиці держави. Проурядові бомбардувальники обкидували бомбами центр військової революти — місто Мосуль. Це бомбардування буцім-то скріпило рішення повстанських військ — скинути прокомуністичний уряд генерала Кассіма.

Еріх Кох, кат України, засуджений у Варшаві на смерть

Варшава. — Еріх Кох, колишній „ґавляйтер" Східньої Прусії, згодом „райхскомісар України" з столицею в Рівному, дістав присуд смерти на суді у Варшаві за вбивство 232.000 поляків і жидів за свого урядування. У газетних відомостях не говориться про те, чи в тій сумі жертв режиму Коха враховані українці, як колишні польські громадяни. Розправа проти Коха тривала понад чотири місяці. Він встиг був скритися і втекти після німецької воєнної катастрофи, але його арештовано в 1949 році в англійській зоні Німеччини. Англійці видали його Польщі і від 1950 року він перебуває в Мокотовській в'язниці, чи здебільша у в'язничному шпиталі, будучи дійсно поважно хворий. Внаслідку тієї хвороби процес раз-у-раз відкладано. Він важить тепер 96 фунтів, має 64 роки. Під час процесу, на якому боронив його адвокат з уряду, він енергійно боронився, відпекуючися вини, суперечився із свідками і прокуратором. Він має право зголосити відклик до трьох тижнів. Під час розправи Герш Піянко зголосив проти Коха цивільну претенсію — за відшкодування з приводу смерти з вини Коха 63-х членів його родини. Суд присудив Піянкові від Коха символічного одного золотого.

Американські газети й радіо не згадали зовсім, що Кох був насправді катом України: офіційним титулом і становищем „державного комісаря України".

Іран затвердив союзницький договір з ЗДА — Москва протестує

Тегеран. — Іранський парлямент великою більшістю голосів затвердив в минулу неділю, 8-го березня ц. р. союзницький договір, підписаний в минулий четвер 5-го березня в Анкарі. Тоді одночасно були підписані такі самі союзницькі договори між ЗДА й Туреччиною та ЗДА й Пакістаном. Внаслідку компромісу з тими державами, які хотіли, щоб ЗДА зобов'язались прийти їм з допомогою при всякій війні, не вільки з комуністами, в договорі пропущено виразне підкреслення „комуністичної" загрози, зате зараз потім поміщено відклик до „доктрини Айзенгавера", яка говорить саме тільки про небезпеку збоку комунізму. Іран підписав той договір всупереч пересторогам і погрозам збоку Москви, яка теж негайно після підписання договору між ЗДА й Іраном заклала офіційно протест проти того договору, як нібито загрозливого для СССР. ЗДА повідомили Індію, не вдоволену з приводу договору між ЗДА й Пакістаном, що американський союз з Пакістаном не стосується зовсім пакістансько - індійського спору за Кашмір ані пакістансько-індійських прикордонних і водних суперечок.

Польські комуністи нараджуються над власною трудною ситуацією

Варшава. — Від вівтірка 10 березня ц. р. у Варшаві радить конґрес так званої З'єдиненої робітничої, насправді комуністичної партії, якої першим секретарем, чи пак диктаторським керівником є Владислав Ґомулка. У тому комуністичному збіговищі беруть участь 1,430 делеґатів. З цієї нагоди закордонна преса пригадує важку ситуацію, в якій опинилась післявоєнна Польща, фізично винищена й матеріяльно поруйнована за другої світової війни та цілком політично й економічно залежна від Совєтів. Ув'язнений за Сталіна Владислав Ґомулка, вийшовши на волю в 1956 році недовго перед повстанням на Мадярщині, зумів з одного боку вибороти Польщі деяку незалежність від Москви, головно від її попереднього господарсько - грабіжницького винищування, з другого спутати ліберально-ревізіоністичний рух всередині партії та явно - опозиційні демократичні тенденції, які грозили розвалєнням в Польщі революції за мадярським зразком. За заслугу Ґомулки вважають доведення до розмірного замирення між державою і Церквою, скасування режиму поліційного терору та частинне скасування зненавидженої колгоспної системи. Проте, польські комуністи знаходяться в тій трудній ситуації, що насправді цілі прошарки населення, головно інтелектуальна верхівка, селянство та молодь, не кажучи вже про консервативне жіноцтво й церковні кола, тримаються здалека від комунізму, а то й явно йому ворожі.

ХРУЩОВ ВІДКЛИКАЄ ВИМОГУ ДЕМІЛІТАРИЗАЦІЇ ЗАХІДНЬОГО БЕРЛІНУ

Берлін. — Нікіта Хрущов заявив у своїй сьомій з черги промові від часу приїзду на однотижневе перебування у Східній Німеччині, що статут вільного міста, що в нього перетворено б західній Берлін, могли б ґарантувати спільно ґарнізони ЗДА, Англії, Франції і СССР, стаціоновані у західньому Берліні, або також і деяких невтральних країн. Нав'язуючи до недавньої заяви президента Айзенгавера, що ЗДА не поступляться ані на один цаль, Хрущов заявив, що річ зовсім не йде про „забирання цалів", бо Східня Німеччина, на території якої лежить цілий Берлін (себто: східньо - німецька територія окружує обшир цілого Берліну, включно з західньою вільною частиною) не задумує включати західній Берлін до своєї системи. Хрущов підкреслив, що західній Берлін має право зберегти „капіталістичну систему", яку створив у себе. Його завваги доповнив східньо-німецький комуністичний верховод Вальтер Ульбрехт, який заявив, що ґарантію вольностей „вільного Берліну" могла б перейняти на себе спеціяльно для цієї цілі покликана до життя міжнародна комісія. Східньо-німецьким комуністам, мовляв, залежить „тільки" на тому, щоб він не належав до ніякого військово - політичного бльоку та щоб нацисти й інші злочинні елементи були виключені в ньому від відповідальних становищ. Заява Хрущова — коментують західні часописи — означає відворот від попередньої вимоги, щоб західній Берлін, як „вільне місто", був здемілітаризований. Хрущов очевидячки зрозумів, що не вдасться без війни викинути західні війська з західнього Берліну і винайшов нову формулу, яка дозволяє йому „зберегти обличчя" та водночас зректися з своїх основних попередніх вимог. Все ж, ця нова пропозиція не викликує — за першими відгуками прихильної відповіді Заходу, бо у практиці большевики ввели б свої війська до Західнього Берліну, де їх тепер нема, не допустивши за те західніх військ до Східньої Німеччини. Проте загально вважається цю нову пропозицію Хрущова, як доказ, що СССР дійсно не хоче війни за Берлін та допускає можливість широкої дебати.—Хрущов зробив свою заяву безпосередньо після двогодинної розмови з лідером соціял-демократів із Західньої Німеччини, д-ром Еріхом Олленгауером. Цей останній висловив після тієї розмови переконання, що Хрущов хоче „миру". Хрущов хвалив німецьких соціял-демократів за їхню опозицію проти озброєння західньо-німецької армії атомовою зброєю та за їхню вимогу, щоб чужі війська очистили Німеччину. Ці обидві вимоги, мовляв, покриваються з комуністичним становищем. Хрущо водночас не заощадив поличника соціял - демократам, повчивши їх, щоб вони взорувалися на Розі Люксембурґ і Ернсті Тельмані — двох відомих комуністів з часів Веймарської і Гітлерської Німеччини. Посадник західнього Берліну соціял-демократ Віллі Брандт відкинув запрошення Хрущова приїхати до совєтської амбасади у східньому Берліні, викрутившись від такої приємности арґументом, що це було б порушенням статуту західнього Берліну, посадник якого не є рівнорядним партнером для переговорювання з прем'єром Совєтського Союзу.

Англійський прем'єр Мекміллен конферував з провідними мужами Франції

Париж. — Англійський прем'єр Геролд Мекміллен і міністер закордонних справ Селвин Ллойд прибули в понеділок 9-го березня на два дні до Парижу і перевели кількагодинні наради спершу з прем'єром Мішелем Дебре і міністром закордонних справ Моррісом Кув де Мурвілем, а після того з президентом Шарлем де Ґолем. Англійський прем'єр поінформував французьких державних мужів, що Хрущов в розмовах з ним у Москві висловив був уже ту саму думку, що тепер у публічній промові в східньому Берліні, а саме, що західні ґарнізони можуть залишитись у західньому Берліні, а тільки дійшов би до них додатково ще совєтський ґарнізон., або невтральні частини. Мекміллен вертається з Парижу на середу цього тижня до Лондону, а в четвер полетить на розмови з канцлером Західньої Німеччини Аденауером до Бонну. Після того полетить до столиці Канади Оттави, а на 20 ц. м. прибуде до Вашингтону.

На Кипрі проголошено останній приказ команданта підпілля Ґриваса

Нікозія. — Командант грецько - кипрської підпільної революційної організації ЕОКА, яка протягом 4-ох років вела революційно - партизанську війну проти англійської адміністрації під гаслом з'єдинення з Грецією, пів-мітичний полковник грецької армії Георґ Ґривас, оприлюднив останній свій приказ, підписаний, як звичайно, псевдонімом „Діґеніс". У тому приказі, полк. Ґривас закликає підчинених йому бойовиків здисципліновано піддатися під прикази своєї легальної кипрсько - грецької влади та льояльно з нею співпрацювати. Полк. Ґривас визнав офіційно Лондонський договір між Англією, Грецією і Туреччиною, що проголосив Кипр окремою республікою. Зреалізування того договору має прийти до кінця цього року. Англійський губернатор Кипру Гю Фут заґарантував свобідний переїзд полк. Ґриваса до Греції і пок. Ґривас погодився на таку пропозицію.

У СВІТІ

● **У Римі** вибухла бомба під будинком австрійського Інституту культури. Гадають, що в такий спосіб італійські націоналісти відплатились за підкинення бомби під пам'ятник італійського патріота з Південного Тиролю, Цезаре Баттісті, що його вбили австрійці, як „зрадника", за першої світової війни.

● **В Альжирі** мусульманські партизани засипали з засідки скорострільним вогнем авто на головному шляху — між Марокко й Ораном. В авті згинули 65-річний американський фотограф Гомер Флінт Келлеме з Аркензо та його німець-перекладач 19-річний Раймонд Аґреле. Другий американець, 27-річний — Вільям Гобс з Аркензо, важко поранений. Названі американці збирали в Африці фотографічний матеріял для шкіл в ЗДА.

● **В Антверпії** (Бельгія) у Королівському оперовому театрі під час парадної вистави опери Пуччіні „Тоска" у приявності 1.000 слухачів, уражений серцевим ударом, впав на сцені американський співак Франк Екгарт і за кілька хвилин після того помер. Він мав 46 років. Коли його винесли зі сцени, на його місце вступив інший співак, але перервану виставу до кінця не доведено.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Сіті і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ І БЕРЛІН

Цікаво, що в тому шумі, який триває в широкому світі вже три з половиною місяця від часу проголошення ноти Хрущова (27 листопада м. р.) з ультимативною вимогою перетворити західній Берлін у здемілітаризоване і зневтралізоване „вільне місто", нічого не згадується про Об'єднані Нації. Відбувся вже в цій справі обмін нот з Совєтами, їздив до СССР англійський прем'єр Герольд Мекміллен, Аденауер відвідав у Парижі де Голя, а тепер Мекміллен вибрався до Парижу, Бонну і Вашингтону. Доллес перед своєю недугою і Айзенгавер склали кілька важливих і зобов'язуючих заяв, цілий світ схвильований реальною можливістю вибуху нової великої війни за Берлін. А Об'єднаних Націй наче нема. Ніхто про них не згадує і самі вони ніби не претендують грати будь-яку ролю в цьому конфлікті. А втім, ясно, що коли б Берлінський конфлікт не тільки зайшов „над берег" війни — за модним дипломатичним висловом, — але й злетів із того берега у воєнне провалля, то це означало б невідхильно банкрутство ідеї Об'єднаних Націй і їхній безславний кінець, — такий самий, який постиг був Лігу Націй, коли вибухла друга світова війна.

Тому не можна легковажити короткої вістки, яка промайнула майже непостережно: що генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд, після нового об'їзду середньо-східніх країн, прибуде під кінець місяця до Москви. Хоч він обережно заявив, що Берлінська проблема стане предметом його розмов тільки тоді, коли забажають собі цього большевицькі господарі, проте сама собою насувається думка, що Берлінська справа — це якраз головна ціль його подорожі до Москви. За голосами преси — Об'єднані Нації мали б виступити на сцену тоді, коли Москва, бажаючи довести ситуацію над самий „берег війни", наказала б східньо-німецьким комуністам, після передання їм „суверенних прав" також щодо комунікаційного руху між Берліном і Західньою Німеччиною, замкнути цей рух. Тоді, мовляв, західні держави, приготовившись до зламання бльокади силою із перспективою совєтської реакції і нової війни, спершу все ж заскаржили б справу до Ради Безпеки ОН. Формально на Раді Безпеки справа Берліну стоїть ще з 1948 року, коли Совєти проголосили бльокаду Берліну. Відомо, що ця бльокада почалася 1-го квітня і заломилась 30 вересня 1948 р. внаслідок рішучости Заходу, що зорганізував „летунський коридор" до Берліну, а ще вірніше — внаслідок тодішнього монополю Америки на атомову бомбу. Сталін не зважився ризикувати війну і тому пасивно придивлявся масовим летунським транспортам до Західнього Берліну. Тепер Хрущов погрожує, що кожна спроба переламати нову бльокаду на суші чи в повітрі — викличе совєтський спротив і — війну. Отож, саме тоді мали б „вскочити" в справу Об'єднані Нації.

Про Об'єднані Нації заговорили теж большевики, як про ґаранта статуту „вільного міста" Берліну. Однак, західні держави не погоджуються на такий статут, і сам Гаммершилд, мабуть, не захоплений перспективою стати ґарантом справи, яка неминуче мусіла б заламатися. „Вільне місто" Берлін без ніякої армії обов'язково стало б предметом комуністичної агресії і такою самою безпосередньою причиною вибуху третьої світової війни, як причиною другої світової війни став „вільний" Данціґ. Отож, щоб піднести престиж Об'єднаних Націй і переконати світ у доцільності їх існування, куди краще відіграти ролю успішного посередника, ще поки ситуація не дозріла до „берега війни".

Чуємо в пресі голоси, які не виключають ані такої ролі, ані навіть обмеженого її успіху. Гаммершилд і кулюари Об'єднаних Націй, мовляв, таки можуть мати більші вигляди на успіх, ніж конференція міністрів закордонних справ чи, тим паче, конференція голів урядів. У теорії Хрущов ніби хоче „говорити й договоритись" тільки з Айзенгавером. Але в практиці таке „договорення" неможливе, бо Хрущов, вірний учень Сталіна, наївно уявляє собі, що СССР міг би осягнути з ЗДА нову Ялту, з новим поділом світу на сфери впливів, з урочистим покладенням Америкою хрестика на всій завойованій Совєтами Східній і Середній Европі та з запроданням Америкою німців в ім'я „вічного миру". Наївність Хрущова перевірив і Мекміллен, коли зустрівся з його пропозицією, щоб Англія виповіла Америці військові бази за ціну „пакту неаґресії" з СССР. Тому, що СССР не дістане партнерів для повторення Мюнхенського чи Ялтинського угодівських прецедентів, може дійсно знайдеться місце для посередника Гаммершилда. Під одною умовою: що Совєти задовольняться тільки „берегом війни" і не захочуть дійсно воювати.

ОБОРОНА ІНФЛЯЦІЇ

Цьогорічна праця і Конгресу і Білого Дому відбувається під знаком відношення до такої економічної проблеми, якою є інфляція валюти. В імені виконної частини уряду президент Айзенгавер заповів, що всіми засобами старатиметься припинити знецінювання валюти і втримати бездефіцитовий бюджет в межах 77-ми більйонів долярів. Але демократична більшість в обох палатах законодатної частини уряду плянує зовсім протилежну економічно-фінансову політику в цьому році. В Конґресі поважно збільшуться призначені урядом на різні цілі видатки, внаслідок чого федеральний бюджет може бути збільшений на кілька більйонів долярів, якщо не поможе Президентове „вето".

Демократична більшість стоїть в опозиції до республіканського уряду, і деякі її рішення треба пояснювати цією обставиною. Але є й поважні демократичні економісти, які переконані в тому, що так звана керована інфляція не тільки не шкодить економіці країни, а, навпаки, потрібна для того, щоб запевнити їй „здоровий розвиток" на довші роки. Думку про постійне збільшування федеральних видатків і про пожвавлення в такий спосіб економіки від довшого часу пропагує відомий економіст і голова дорадників за президентури Гаррі С. Трумана Генрі Кейзерлінґ. Але він не мав відваги твердити, що інфляція потрібна для здорового розвитку економіки держави.

Таку думку пропагує професор економіки Гарвардського університету Саммер Сліхтер, який не тільки виправдує інфляцію, але й вихвалює її в своїх статтях та в телевізійних інтерв'ю.

Д-р Сліхтер розумує таким способом:

У ЗДА робітничі спілки здобули такий великий вплив, що завжди мають можливість виборювати собі заробітні платні вищі від рівня збільшування продуктивности, внаслідок чого постійно треба збільшувати ціни на товари. Збільшення цін на товари мусять спричиняти зменшення кількости проданих товарів і тим самим збільшення числа безробітних, хібащо уряд підвищуватиме суму видаваних грошей (збільшений федеральний бюджет), а фінансово-монетарна влада облегшуватиме видачу кредитів на поширювання підприємств. Цих нових грошей потрібно на те, каже д-р Сліхтер, щоб запевнити постійний добробут в державі.

Економіст Гарвардського університету знає, що процес інфляції можна припинити, унеможлививши збільшування зароб. платень без одночасного збільшування продуктивности, але він не рекомендує цього засобу, бо, як ми вже згадували, навіть схвалює інфляцію.

Професор Сліхтер вважає, що: 1. Проти інфляції є тільки ті, які „стоять на високих закаблуках", цебто багачі; 2. Інфляція конечна для економічного розвитку країни; 3. Керована інфляція може навіть дуже довго тривати, не перетворюючись в „ґальопуючу", яка є дуже шкідливою для економіки держави, бо нищить всі ощадности і позбавляє засобів до життя мільйони людей, які живуть з пенсій або з різних рент.

На ці твердження оборонця інфляції його противники відповідають такими протиарґументами:

1. Численні економісти визнали так звану керовану інфляцію за чистий грабунок урядом своїх громадян. Якщо уряд плянує впродовж однієї генерації знецінити валюту на 50 відсотків, то чи не є це плянованою експропріяцією всіх тих інвестицій, які його громадяни вклали в закупно державних бондів та в інші роди ощадности? Якщо впродовж одного року кошти прожитку збільшуються на 3 відсотки, то це значить, що мешканці ЗДА втрачають коло 42 більйонів долярів річно. І тому не можна твердити, що втрачають тільки багачі, бо що на це скажуть 12 мільйонів осіб, які живуть із різних пенсій? Що відповідять учителі, професори та інші працівники, які складають гроші на пенсійні фонди?

2. Д-р Сліхтер твердить, що інфляція є „конечна", і тому вона потребує жертв. А конечна тому, що робітники вимагають більших платень у відношенні до збільшеної продукції. Але на це може бути така рада: заробітні платні збільшувати пропорційно до зросту продуктивности робітників, і тоді не треба буде штучного збільшування суми грошей, які мали б бути в руках громадянства.

Що інфляція не є конечною для зросту економіки свідчить і те, що протягом двадцятиріччя після 1872 року у ЗДА був повний добробут, хоч не було знецінювання валюти, і хоч була стабільність у цінах, а деякі товари за той час навіть подешевшали. В 1956 і 1957 роках був ріст економіки, але велику частину того росту пожирала інфляція.

3. Оборонець керованої інфляції твердить, що така інфляція може бути вічна і ніколи не перетвориться в „ґальопуючу", тобто таку, при якій паперові гроші треба носити в мішках або валізках. Проте, якщо населення країни переконається, що уряд плянує помірковану, але постійну інфляцію, тоді відкриється шлях до раптової інфляції. Бо тоді власники ощадностей масово почнуть вибирати з банків свої гроші і купувати за них всякого роду товари. Це ще більше знецінило б доляра і привело б до депресії.

Знецінення доляра — це зменшення нашого експорту, це відплив закордон нашого золота, це занепад американського престижу в світі, це ліквідація моральних засад, бо, як ми вже згадували, керована урядом інфляція — це узаконений грабіж.

Уряд президента Айзенгавера весь час свого існування боровся проти інфляції. Останні два роки другої каденції Айзенгавер хоче присвятити оздоровленню валюти через припинення інфляції. Уряд всіми засобами змагає до осягнення цієї цілі. Не знати, чи це йому вповні вдасться здійснити, але вже самий факт протиінфляційного становища уряду має велике значення і запевнює, що доляр не скаче так, як би цього бажали інфляціоністи.

„МУЗЕЙ СТРАХІТЬ"

В самому центрі Москви стоїть велетенських розмірів барокова будова, колись місце безжурного дозвілля багатьох москвичів, тепер „Государственний Універсальний Магазин", в скороченні — ГУМ. Це найбільша державна крамниця не лише в усій червоній імперії, але немає їй рівні і в інших комуністичних державах. У 1957 р. ГУМ продав багато більше товарів, як відома нюйоркська крамниця „Мейсі", хоч цей московський „базар"-колос займає лише одну п'яту площі свого американського „побратима".

Як подає журнал „Коронет" за березень ц. р. в статті „Московський Мейсі", для пересічного американця московський ГУМ така сама нерозгадана проблема, як і всеньке життя совєтського обивателя. Для прикладу: найрухливіша совєтська крамниця не має популярних у ЗДА „кредитових конт" (сплат товару на рати), не доставляє своїм покупцям проданого товару, не приймає замовлень по телефону або листовно. Голод населення на товари такий великий, що, якби більше місця в цій крамниці, то її торговельний оборот можна було б подвоїти і потроїти. Лише в ГУМ'і можна дістати найновіші, наймодніші та „найкращі" товари, зокрема закордонного виробу. Вся ця купецька оргія відбувається в цій крамниці без єдиного сотика на рекляму! Це найбільше дивує американців, бо відомо, скільки мільйонів долярів річно пожирає в ЗДА реклама у пресі, радіо, телевізії.

Сорок відсотків із чверть-мільйонової маси щоденних покупців московського ГУМ'у — це совєтські туристи з усіх кінців червоного царства або відвідувачі-гості із сателітних країн, з Китаю та його власних сателітів. Ця дивовижна крамниця міститься у найближчому сусідстві гробниці-мавзолею Леніна й Сталіна. Щоденно довгими рядами пливе туди маса совєтських „паломників", щоб поклонитися забальзамованим решткам цих двох божків комунізму. І, як пише „Коронет", вишикувані ряди туристів упродовж своєї мандрівки до гробниці, цілий час мають перед очима головну фасаду ГУМ'у, що по другій стороні Красної площі — червоними зірками прибрана — запрошує у свої розкішні двері відвідувачів, щоб показати їм, яке „радісне, щасливе та багате" життя дали для населення СССР ці два вожаки комунізму...

Поза барокковими фасадами старої царської будівлі — нутро цього московського „Мейсі" гнітюче сумне. Це чотири великі поверхи, що своєю архітектурою та внутрішньою конструкцією зовсім не відповідають для торгівлі на світову скалю. Це радше об'єкт на музей, архів чи бібліотеку. Дорога й майстерна колись підлога, мармуром облицьовані стіни, круті сходи, маса мистецьких фігур, узорів і декорацій — в стані занедбання. Узори на пишній колись підлозі витерли мільйони чобіт, поробивши в ній глибокі жолобини. Водяна фонтанна викидає тисячі барилок води довкола себе для інакшої публіки, як колись.

Величезна будівля, в якій розмістився ГУМ, була колись власністю московських банкірів і служила їм для розваги та зустрічей. Збудовано її в 1886 році. В 1931 р. містились тут різні державні установи, а після другої світової війни за сто мільйонів рублів перероблено цього колоса для потреб торгівлі. Теперішню „світову крамницю", в її найновішому вигляді щойно в 1953 р. обернено для типово пропаґандивних цілей „Государственного Універсального Магазину". Офіційно ціни на товари в цій репрезентаційній крамниці тверді, нема тут типової спекуляції. При цьому 25 відсотків усіх товарів імпортовані, тоді як у нормального типу совєтських крамницях, навіть по великих містах, імпортованого добра не більше як три відсотки. Виставові вікна в ГУМ'і найбагатші на всю державу, у них найновіші й найкращі моделі, зокрема ж мужеської та жіночої ґардероби. Щодо багатства взорів, стилів та виробництва — заступлені тут всі культури, раси та звички, від Букарешту аж по далекий Пейпінґ і Тибет. Різнородністю косметичних продуктів дорівнює ГУМ казковій різнородності одного хіба „Сакса" в Ню Йорку. Як подає іронічно „Коронет", хіба у цій „запашній" ділянці московський ГУМ побиває нюйоркського „Сакса".

Директор ГУМ'у, Каменєв, як подає „Коронет", докладає надлюдських зусиль, щоб це „чудо-диво" совєтського царства зробити якнайбільш атракційним для міжнародньої клієнтелі. Понад сто кваліфікованих осіб, що під його командою, впродовж цілого року об'їжджають всю країну і закордон, скрізь нишпорять, щоб дістати для своєї крамниці щонайкращі, найновіші товари. Після книжкового відділу найбільше місця займає відділ „культурних товарів": радіоапаратів, писальних машин, музичних інструментів тощо. Чужинецького відвідувача вражає відділ „жіночого світу", найменший з усіх відділів ГУМ'у. Це — повний контраст до аналогічних відділів американських крамниць, де жінки почувають себе найкраще, знаходять усе, чого тільки їхня душа собі бажає...

А вже найбільшим контрастом до американських зразків є в ГУМ'і відділ домашнього устаткування — показовий центр московського „поступу та добробуту"! Тут все таке відстале від американського, або й західньо-европейського, що чужинець має враження, що він „знаходиться у музеї страхіть („горорс") давноминулих часів", пише автор репортажу в „Коронет". Кухонне устаткування надзвичайно примітивне. Здивований украй автор стверджує: „Москалі зуміли випустити своїх супутників, але ще не дійшли до того, щоб бити машинами яйця"...

Які ціни в ГУМ'і? Найлонові панчохи — 3 доляри 50 центів, найлонова блюзка — 32 дол., мужеський капелюх — 16 дол., одна помаранча — півтора доляра, те саме коробка шоколяди.

Три тисячі персоналу працює в ГУМ'і з пересічною платнею 800 рублів на місяць, що дає на годину 4 рублі. І що за ці гроші може собі купити працівник цієї державної крамниці? В порівнянні з американським стандартом, дуже мало. Треба дві години робити, щоб купити грамофонову платівку, цілий день, щоб купити кварту горілки, більше як один день, щоб стати власницею найлонових панчіх, цілий місяць праці, щоб купити писальну машинку, скромну машину до прання або телевізор малих розмірів. При цьому треба мати на увазі, що працівники ГУМ'у в порівнянні до інших категорій затруднених : дуже високо платні.

Керуючись соціяльними критеріями щодо ужиткової вартости товарів — ціни на деякі товари, напр., на горілку й тютюнові вироби, високі, зате дешеві книжки, грамофонові платівки та радіоапарати. Лише краще забезпечені особи можуть дозволити собі купувати люксусові товари в ГУМ'і, читаємо в „Коронет". Загал населення столиці живе більш як скромно, по дві-три особи душаться в одній кімнаті.

Достава нових товарів, а передусім закордонних, електризує москвичів. Від світанку шикуються вони біля ГУМ'у, щоб бодай оком кинути на закордонні телевізори, пральні машини, холодильні. Найбільше покривдженими в таких чергах під дверима ГУМ'у є люди з інших совєтських республік. Як може людина з Києва, пише автор репортажу — навіть грошовита, купити в ГУМ'і нову холодильню за 2-3 тисячі рублів, коли ця „світова" крамниця не доставляє товару своїм покупцям? Купив, бери на плечі і йди собі. На запит американського журналіста, що має людина з далеких сторін робити зі своїм крамом, директор ГУМ'у Каменєв не міг нічого відповісти.

Не належить до приємностей у цій крамниці й сама купівля товару. Треба стояти годинами в черзі, потім товпитися в масі покупців, щоб оглянути й вибрати любу собі річ, а тоді знову ставати в чергу, щоб заплатити за неї.

К. Т.

Д-р Любомир Винар

ЗА ТЯГЛІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

З кінцем минулого року „Українська Літературна Газета" ч. 9, 1958, надрукувала статтю Л. Ростиславича: „Проблеми української історіографії". В тих публіцистичних нотатках Автор намагався дати критичну оцінку „Історіографії" Дорошенка-Оглоблина, що появилася минулого року в „Аналах" УВАН.

В широкому вступі до своєї статті автор рекомендує себе як представника нової історичної школи — „тієї нової формації українських істориків, яка твориться в нових умовах: не тільки за межами України... але й... без особистого зв'язку з старшим поколінням наших істориків". Він знаходить паралелю до групи українських модерністів-письменників, яка також не повинна була б мати контакту із своїми старшими товаришами. Далі п. Ростиславич подає „історичне кредо" цієї нової школи... Він впадає в штучний патос і, як „репрезентант нової формації українських істориків", відкидає всякі „діючі у нашому суспільному табу, святощі, пієтети, мертвих, і живих авторитетів". На його думку, це „порох", який нагромадився в процесі „обтесування нашого національного руху". Такий підхід — це, й є „новий кут зору, нове наставлення до минулого і теперішнього". Таке ставлення до минувшини, на думку п. Ростиславича, „не є виявом легковаження дуже заслужених перед нашою культурою, осіб, а випливає органічно з наших пливає органічно з наших позицій, які не мають сантименту... для любих серцю настанов і прийомів старших, вихованих в інших обставинах науковців". І хоч позиції п. Ростиславича можуть бути „чужі духові нашої культури" — все ж автор почуває себе українцем, і це дає йому право забирати голос в справах української історіографії.

Поминувши той дивний факт, що репрезентант нової школи українських істориків виступає, мабуть, під псевдонімом, вважаємо за потрібне ствердити, що вперше чуємо про формацію, яка задумує перевести таку „чистку" в українській історіографії і взагалі в культурі. Що це за група і хто до неї належить? Це залишається секретом автора. Існує, справді, наймолодше покоління українських істориків, яке здобувало знання історії в чужинецьких школах. Однак, п. Ростиславича ніхто не уповноважував виступати в їх імені, а головно навряд чи хто з них поділяє такі його думки. Декляpація п. Ростиславича про вимітання „пороху" традиції гармонійної співпраці українських істориків та їхніх шкіл — є лише сумним документом нашого часу, доказом незрозуміння історичної праці взагалі й завдань українського історика зокрема. Ще з давніх-давен відома декляpація безбатченства — і в цьому її велика трагедія. Цей виступ нагадує декляpації футуриста М. Семенка з 1920-их років, який також порвав із традицією і „тоже" видрукував „модерного" Кобзаря на прегарному цитарковому папері...

Кожна нова історична школа твориться шляхом відриву від старої, але не розриваючи зв'язку з нею. Так було з школою Липинського й інших, які вийшли з історичної школи Антоновича-Грушевського. Це слід пам'ятати історикам, зокрема наймолодшому поколінню їх. Критичний підхід до своїх попередників і нове насвітлення історичного процесу — це одне, а виголошування програмових публіцистичних заяв — це зовсім інше діло.

Кого ж береться автор повчати, з п'єдесталу „модерного" розуміння української історіографії? Першою „жертвою" цієї чистки став покійний Дмитро Дорошенко, власне його недавно перевиданий в англійській мові і доповнений численними редакційними примітками „Огляд української історіографії". Автор уважає „Історіографію" Дорошенка за перестарілий твір, який не витримав іспиту часу. Він, мовляв, дуже „проблематичний" і не надається на „форум світових експертів"... Зрештою, каже

(Закінчення на стор. 4-ій)

Петро Одарченко

ІВАН ФРАНКО ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(3)

Подавши короткі відомості про життя Шевченка та про його творчість, Франко робить такий висновок: „Якби хто хотів звести Шевченкову поезію до одної формули, то я назвав би її поезією туги за життям. Вільне життя, не зв'язаний розвій індивіда і громади — це ідеал, якому Шевченко був вірний до кінця..." (Там же, стор. 5).

Іван Франко, як зазначає проф. Ю. Бойко, „вчувався у творчість найбільшого поета України. Інтенсивність проникання у Шевченків світ була для Франка постійною школою, в якій інтимно формувалися його світогляд і естетика. І навпаки, впарі з світоглядовим та естетичним розвитком творця „Каменярів" мінявся та ускладнювався і його погляд на Шевченкову творчість" (проф. д-р Юрій Бойко. Франко — дослідник Шевченкової творчости. Мюнхен, 1956, стор. 3).

III

У своїх працях про Шевченка Іван Франко не обмежувався лише аналізою ідейного змісту творів геніяльного українського поета. Франко, як шевченкознавець, відзначився ще й тим, що він був видатним дослідником художньої майстерности Шевченка. Це була одна з центральних тем вивчення творчости Шевченка в працях Івана Франка. Аналізуючи художні особливості творів Шевченка, Франко розглядав їх в органічній нерозривній єдності з глибоким ідейним змістом творчости Шевченка.

Відзначаючи оригінальність і самобутність Шевченкового стилю, Франко в своїй статті „Перебендя" Тараса Шевченка" (1889) підкреслює органічний зв'язок творів Шевченка з українськими народними піснями: „Всі оригінальні прикмети його поезії: сердечна щирість, простота і заразом плястичність вислову, чудова чиста мова, увесь той, так сказати, сок українських пісень народних, з меляхолійною основою і відтінками делікатного гумору, перетворений в кипучу кров самого Шевченка, закрашений сильно його індивідуальністю — все те являється уже в повнім блиску в „Перебенді".

Але Шевченко, на думку Франка, не просто наслідував стиль народних пісень, а творчо використовував його: „Ні в одному місці не можна в нього помітити, — пише Франко, — що він намагається наслідувати народний стиль або мелодію; уське наслідування, штучність і прикраса — для нього зовсім чужі. Його поезія відзначається найвищою простотою форми і змісту, композиції і вислову, — простотою, безпосередністю, що їх надибуємо в найкращих народних піснях" (там же, 127 стор.).

У своїй статті „Із секретів поетичної творчости" Іван Франко характеризує особливості поетичної майстерности. Матеріялом для своїх досліджень Іван Франко взяв поезію Тараса Шевченка. Франко аналізує поетичні засоби, за допомогою яких Шевченко подає яскраві картини дійсности та розвиває думки й почуття своїх героїв. Франко дає глибоку аналізу художньої майстерности таких творів як „Садок вишневий коло хати", „Причинна", „Гайдамаки", „Заповіт", „Хустина", „Чума" та інші. На конкретних прикладах критик показує багатство і різноманітність поетичних засобів Шевченка, його велику творчу фантазію, багатство символіки та зв'язок з народною творчістю. От, наприклад, аналізуючи один із шедеврів поезії Шевченка „Садок вишневий коло хати", Франко пише: „Весь той вірш — це немов моментальна світлина настрою поетової душі, викликаного образом тихого весняного українського вечора:

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Як бачимо, поет без ніякої особливої прикраси, простими майже прозаїчними словами малює образ за образом; та придивившися ближче, бачимо також, що ті слова передають власне найлегші асоціяції ідей, так що наша уява пливе від одного образа до другого, мов той птах, що граціозними закрутами без маху крил пливе в повітрі все нижче й нижче. В тій легкості й натуральності асоціювання ідей лежить увесь секрет поетичної принади цього вірша". (І. Франко. Вибір з творів. Вид. НТШ, Ню Йорк. 1956, 322).

Франко показує „напрочуд майстерну" ґрадацію в описі повороту війська в поезії „Хустина". Далі критик подає приклади багатої символіки в поезії Шевченка: „У нього жаль висловлюється картиною: „серце плаче та болить", смерть являється в образі косаря... Його думи — то „сизі голуб'ята, що прилітають із-за Дніпра у степ погуляти"... (Там же, 328 стор.). „Таких символічних образів, — зазначає Франко, — багато, майже в кожнім творі нашого Кобзаря; їх багатство, натуральність і плястика — це найліпше свідоцтво його великого поетичного таланту" (там же, 329 стор.).

Франко відзначає багатство зорових образів в поезії Шевченка: „Кожному, хто читав поезії Шевченка, мусіла лишитися в тямці та маса зорових, кольористих образів, якими він любить характеризувати українську природу, всі оті „карії оченята" і „чорнії брови", вишневий сад зелений і темнії ночі".

Франко підкреслює різноманітність шевченківських розмірів, музикальність його віршів, майстерне використання алітерацій, асонансів. Яскраво показавши силу і своєрідність Шевченкового поетичного генія, Франко, як каже П. Лисюк, „незаперечно довів, що в українській літературі XIX ст. Шевченко піднявся до найбільших вершин художньої майстерности".

Давши високу оцінку поетичної майстерности Шевченка, Франко особливо відзначив його оригінальність, неповторну самобутність: „Як поет, Шевченко так само своєрідний, можна сказати виїмково своєрідний, як і його доля". Франко застерігав від наслідування зовнішніх ознак стилю Шевченка, бо „той окремий стиль, який вніс він (Шевченко) у нашу поезію, був властивий йому, був його індивідуальний стиль. Хоч і як легко видавалося наслідувати його, та проте під руками інших він виходив паперовою квіткою, а часто подобав на карикатуру" (там же, стор. 128). Франко радив поетам учитися у Шевченка, а не копіювати його; радив використовувати принципи, а не слова і звороти „Кобзаря"; радив поетам бути спадкоємцями-наступниками, а не епігонами. Тому то так високо ставив Франко Лесю Українку, бо вона, продовжуючи шевченківські традиції, стала не епігоном Шевченка, але його гідною наступницею, що сказала нове слово в українській поезії. Таким же продовжувачем традицій Шевченка був і сам Іван Франко з своїм власним індивідуальним стилем. „В українській клясичній критиці, — зазначає С. М. Шаховський, — ніхто більше від Франка не зробив для усвідомлення і розповсюдження досвіду Шевченка, але ніхто так послідовно не боровся водночас проти епігонського зниження здобутків генія, за творче їх продовження" (М. С. Шаховський. Питання майстерности і стилю в естетиці Франка. — Зб. „Слово про Великого Каменяра", т. І, К. 1956, стор. 213).

МАЗЕПИНСЬКИЙ РІК

Календарі - Альманахи на 1959-ий рік

Українські видавництва у Вільному Світі, особливо в ЗДА і Канаді, майже всі відгукнулися на заклик ЮКОМА та в своїх календарях-альманахах на 1959-ий рік так чи інакше відмітили 250-річний ювілей діяльности Великого Гетьмана. Не відмітили ювілею тільки прокомуністичні й москвофільські часописи, що зрештою відповідає кольорові їх фінансових джерел. Деякі з українських календарів у більшості присвячені Мазепинському ювілеєві і становлять собою цінну збірку статей з мазепознавства.

„Свобода" в Ню Йорку видала „Календар Свободи на Мазепинський рік 1959", на обкладинці з портретом І. Мазепи з Грієгольмської колекції. З більших розвідок тут уміщені: В. Луцева про життєпис гетьмана, П. Шандрука про Полтавську битву, І. Сидорука — Мазепа в чужій літературі, В. Січинського — І. Мазепа й українське мистецтво, О. Оглоблина — І. Мазепа й українська промисловість. Крім того є переклади з Р. М. Рільке про Карла XII (Б. Кравцева) і Л. Байрона про Мазепу (Д. Загула) та нариси „Шабля Мазепи" В. Чечви, інсценізація „Велика ідея" — А. Д. і поезія Є. Маланюка „До портрету Мазепи". Досить численні ілюстрації, друковані на ілюстраційному папері, доповнюють і зусилюють враження Мазепинського календаря.

„Український Православний Календар", виданий в Бавнд Бруку, має ефектовну обкладинку з гербом Мазепи, у виконанні мистця П. Холодного. Уміщена тут більша розвідка „Гетьман І. Мазепа — меценат" В. Січинського. Надруковані також статті О. Оглоблина про „Думу" Мазепи, з текстом самої думи. Т. Мацьків дав короткий огляд портретів Мазепи. Д. Святогірський — вірші присвячені Мазепі. І. Світ — нарис „Після Полтавської баталії" а Л. Коваленко — оповідання з часів Мазепи. Книга багато ілюстрована пам'ятками архітектури і мистецтва, що їх будував і фундував Мазепа. Особливої уваги заслуговує збірка 20 портретів І. Мазепи — одна з найбільших, яка досі була опублікована в одному виданні.

„Гомін України" в Торонто у своєму Альманаху дав вступну статтю Д. Донцова „Ідейний заповіт Мазепи" і більшу статтю С. Килимника „Світогляд гетьмана Ів. Мазепи". Частково відносяться до доби Мазепи більша розвідка В. Січинського про Замки на Україні та стаття М. Антоновича про Вокальну культуру на Україні 16 - 18 століть.

„Український Голос" у Вінніпегу у своєму „Календарі" на першому місці опублікував статтю С. Волинця „Мазепа і мазепинці".

„Новий Шлях" у Вінніпегу в Календарі - Альманаху помістив вступну статтю „Гетьман України Іван Мазепа" і Відозву гетьмана до війська (до козацтва) й народу українського (З Історії Русів). Гарно оформлена обкладинка має портрет Мазепи у виконанні В. Дядинюка.

„Християнський Голос" в Мюнхені у своєму настінному календарі 1959 р. умістив гарні фотографії церков фундації І. Мазепи, з відповідним текстом про ювілейний рік.

Поданий отут огляд „Мазепіяни" звичайно не можна вважати повним, з тої простої причини, що не всі календарі-альманахи на 1959 р. доступні. При цій нагоді ЮКОМА звертається з проханням до українських видавництв і часописів надсилати до ЮКОМА, або УККА в Ню Йорку всі друковані твори, що мають відношення до Ювілейного Року Мазепи. Такі видання будуть використані в в бібліографічних оглядах та виставлені на виставці „Іван Мазепа і його доба", що відбудеться восени 1959 року.

ЮКОМА

● **Данія**, що має соціялістичний уряд, зменшує свої збройні сили з 24,000 вояків на 20,000. Також час військового вишколу буде скорочений з 16 місяців на 14, а ще пізніше — до одного року. Проте Данія, яка є членом Атлянтійського оборонного бльоку (НАТО), має на своїй території американські військові бази з ракетами „Найк" (Ніке).

ВЕЛИКА І БОЛЮЧА ВТРАТА

Д-р Юрій Дувало

1927 — 1959

Внаслідок автомобільної катастрофи дня 22-го січня 1959 року, в дорозі з Віндзору до Торонта згинув трагічно молодий і надійний науковець д-р Юрій Дувало, асистент-професор фізики в Ессекс Каледжі, Ассампшен Університету в Віндзорі, Канада.

Д-р Юрій Дувало

Покійний д-р Юрій Дувало народився у Львові 7-го травня 1927 року. Молоді роки провів Покійний у Стриї, де закінчив народну цколу та 7-му клясу Державної Гімназії. Вже в тих часах виявив небуденне заінтересування в астрономії, математиці та теоретичній фізиці.

Батьки, відомі у Стрийщині, інж. Василь Дувало та Ірина з Мойсаків Дувало, докладали всіх зусиль, щоб небуденно здібному синові забезпечити відповідну освіту, а це особливо в еміграційних умовинах була не легка справа.

Вже на еміграції довелось Юрієві закінчити гімназію та розпочати студії на Ерлянгенському Університеті.

Десять років тому Покійний разом з батьками прибув до Торонта в Канаді, де на Торонтському Університеті продовжує свої студії, здобуваючи ступені: B. A., M. A., а опісля в 1957 році докторат в ділянці теоретичної фізики.

В вересні 1957-го року д-р Дувало почав працювати викладачем фізики на Університеті в Віндзорі, де здобуває позицію асистента-професора.

Це був вроджений науковець, ціле своє молоде життя посвятив науці, тримаючись збоку від всяких інших буденних проблем, хоч і в них знаменито визнавався. Читав багато з усіх ділянок, з філософією включно. Любив клясичну музику. Знання французької та німецької мов робило його ходячою енциклопедією в ділянці фахової бібліографії, як стверджують його товариші — професори.

Його смерть, це величезна втрата для наукового світу і для українського, вбогого на таких людей. Перервалася нитка задумів і плянів Покійного, хоч у своїй скромності небагато він любив про них говорити. Любив ставити всіх перед доконаним фактом. Так було з його докторською працею, якою звернув на себе увагу наукового світу, серед якого був гідним представником українського народу.

В глибокому смутку і болю залишив Покійний свого Батька, Маму та Тету.

В морозний день 26-го січня ц. р. скромна громада рідних і приятелів при співучасті Ректора Університету в Віндзорі о. Рута, прощала дорогого д-ра Юрія Дувала на вічний спочинок, у „світ не той для ока зримий", якого таємниці Він так прагнув збагнути.

П. Ст.

ПЕРЕД УКРАЇНСЬКОЮ ТЕЛЕВІЗІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

Заходом Українського Телевізійного Комітету стейтів Н. Джерзі і Н. Йорку в неділю 22-го березня ц. р. буде висвітлена на телевізійнім струмені ч. 13. перша українська інформативна фільма про змагання українського народу до волі і самостійности. Цією фільмою Український Телевізійний Комітет має в пляні започаткувати оригінальний і своєрідний спосіб пропагування української визвольної боротьби серед американського телевізійного глядача, а особливо звернути увагу глядача американця — українського походження, який не належить і мабуть не буде належати до існуючих організацій української еміграції, але який однак силою природного факту має змогу і всі дані стати поважним допоміжним фактором у вирішуванні політичних проблем у нашу користь.

Це є потенціял, на якого у своїй заплянованій діяльності хоче звернути свою увагу й енергію Український Телевізійний Комітет. І якщо б у своїй розпочатій діяльності цей Комітет дістав мінімальну піддержку від нашого суспільства, то у кінцевому результаті це дало б велику користь визвольній справі.

Всі, які взялися за це діло, є свято переконані, що коли про визвольну боротьбу України і її історію будуть говорити американські губернатори, посадники, сенатори, конгресмени та інші визначні діячі, то це промовляє до американського глядача, тим більше до того, який є сином чи дочкою батьків і матерей, що належать до цього героїчного народу. Немає у нас ані крихітки сумніву, що в теперішній час занепаду і відходу від українського зорганізованого життя, ця метода пропагування нашої справи є побажаною й ефектовною.

Та однак і тут на жаль дасться відчути відсталість і апатію українського громадства стейтів Ню Джерзі і Ню Йорку до цієї справи, а це в результаті здержує діяльність і не дає змоги в околицях, де живе майже скупченою масою понад 80,000 українців, зібрати тільки 3,500 долярів на покриття коштів самого технічного викликання і висвітлення фільми, бо вся інша праця є виконувана даром. У світлі вище наведених фактів діяльність української політичної іміграції з поважними політичними аспіраціями є невспівмірною, якщо будемо міряти її мірилом політичної діяльности, на яку вона є спроможна.

Осип Труш

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

25-річчя Першої Української Радіопрограми

Дня 11-го березня 1959 року минає 25 років з дня відкриття першої „Української Радіопрограми" в Филаделфії під керівництвом пані Теодори Свистун, при активній співпраці свого чоловіка, тоді студента Темпел Юніверзіті на правничім факультеті (від 20-ти років адвоката у Филаделфії) колишнього старшини Української Галицької Армії та добре заслуженого не тільки головного організатора ОДВУ, але й активізатора українського життя в багатьох осередках нашого поселення на терені Америки. Здогадуємося і віримо, що у пов'язанні з своєю громадською роботою у п. адвоката Свистуна і виринула думка відкрити українську радіопрограму, якою спершу керував сам, а згодом передав її своїй дружині пані Теодорі.

Треба тут пригадати, що наші поселенці у великому відсотку не опанували були ще тоді повністю англійської мови і часто слухали ворожо наставлених до нас радіопрограм польських, що старалися пригашувати у грудях наші почуття, від яких ми страждали. У ті ж бо часи, як і тепер, — розказують наші старі емігранти — спрагнені волі святої, наші серця, сповнені були великою тугою до рідної скиби, з гарячим прагненням помогти пацифікованій тоді і розстрілюваній нашій Україні. І цю поміч ми слушно вбачали і у цій першій українській радіопрограмі.

Відкриття „Першої Української Радіопрограми" зустріли українці Филаделфії при своїх радіових апаратах. І коли в етері впали перші рідні слова, у багатьох витиснули вони вдячні сльози радости...

Ця радіопрограма стала в нашому місті важливим чинником не тільки розваговопропаґандивного чи інформативного характеру, але і чинником об'єднуючим отже виховним. З того часу, і до нинішнього дня (тепер вже з чотирма іншими нашими українськими радіопрограмами) вона ввічливо стукає до кожного віконця кожної української родини та живим теплим словом, рідною чаруючою піснею і музикою промовляє до кожного українського серця, вливає у те серце багатющі духові скарби, принесені з землі батьків наших, і допомагає зберегти чисту душу українця з образом прекрасної України: тієї розсміяної, щасливої і тієї розп'ятої, топтаної, поневіряної — здичавілою Москвою.

Нехай ця коротенька згадка моя, який вже 10 років слухає цієї програми, буде висловом вдячности, ґратуляції і найкращих побажань для пані Теодори Свистун усіх слухачів і прихильників нашого міста у день 25-річчя існування „Першої Української Радіопрограми" у Филаделфії".

Михайло Савчин

Ню Йорк, Н. Й.

Свято Героїнь

В неділю, 15-го лютого ц. р., в шкільній залі св. Юра спільними заходами Окружної Ради СУА, Українського Золотого Хреста, Самостійного Золотого Хреста і Пласту, відбулася Святочна Академія в честь поляглих українських жінок - героїнь за право і волю свого народу. Символом такої жінки є Ольга Басараб, мученицька смерть, незламний дух і воля якої — це факти, які історія української революційної боротьби вписала на рахунок цієї Світлої Постаті.

Провідною думкою цього Свята було показати шлях героїчного життя української жінки, насиченого драматизмом, беркомпромісовістю в боротьбі з насильством, а також безмежну любов до Батьківщини.

Програма вечора була дбайливо і змістовно уложена. Відкриття Академії зробило імпозантне враження, коли група дівчат - пластунок в одностроях маршовою ходою від кінця залі аж до сцени принесли великий вінок і піднявшись струнко станули перед образом Героїні, очі якої дивились так просто і спокійно на тих, що заступають уже ряди поляглих ... До них саме звернула свій щирий погляд, немов би наказуючи нести гордо прапор боротьби, ніколи не відступати на полі бою і не соромити високої чести української жінки.

З відчуттям деклямувала „Жорстокі дні" (О. Клена) пластунка Оксана Макаревич і тим впровадила численну публіку у відповідний настрій до прослухання цікаво опрацьованого реферату „За одну ідею". Коротка доповідь пані д-ра С. Карпінської про ролю українських революціонерок (О. Басараб, О. Теліга). Героїні із смертю фізичною починають життя в віках, як символ непереможности Духа. Нелюдські муки прийняли вони на себе, віддаючи своє тіло на знущання, але ідея, народ, Батьківщина — це було для них вищим законом, святістю ...

Довгі оплески по закінченні реферату свідчили, наскільки присутні були зворушені доповіддю пані д-рки С. Карпінської.

Мистецьку частину програми виконали професійні мистці. Пані Дарія Каранович, піяністка, заграла твори — частину сюїти (до слів Шевченка) — Б. Лятошинського, „Думку" — Барвінського і „Прелюдію" Б-моль — Л. Ревуцького. Хоч фортепіян не був тим бажаним інструментом для нашої славної піяністки, а мікрофон був зайвим, все ж треба справедливо сказати, — що гра залишила враження солідного мистецького виступу. Особливо „Думка" В. Барвінського була виконана з чуттям.

Пані Марта Кокольська-Кобрин, сопрано — для цього вечора вибрала пісні, може й не досить знані, але відповідні настроєм до загального задуму Академії. Особливо останню пісню („Бойова" — Бетговена) артистка виконала бадьоро з піднесенням, закінчивши вокально вигідним широким тоном, що свідчило про опанований віддих і силу голосу. Публіка нагородила її заслужено гучними оплесками.

В. Цісик, скрипаль, — запрезентувався позитивно, його щирий, сочистий тон промовляв до серця. Надзвичайно тепло виконав першу точ („Романс" — М. Вруха). З кожним разом, коли слухати гри В. Цісика, все більше набирає його тон м'якости і в той же час певної сили і виразу.

Обом виконавцям бездоганно послужила своїм мистецьким досвідом в акомпаніяменті пані Дарія Каранович.

Закінчили Свято Героїнь інсценізацією „Грішниці". Л. Українки. Цю сценку переконливо відограла пластунка Марта Рудик і Олена Качмарська. Під час перерви і до початку програми в залі були виставлені експонати часописів, поштових значків, грошових банкнотів і багато інших музейних документів. Публіка жваво цікавилася та оглядала всі історичні речі.

Організаторам належиться признання за гарно продуману імпрезу і добір виконавців. Можна побажати, щоб дотримувалися точности, і коли є друкована програмка — не оголошувати її.

Михайло Мінський

Тайна поліція заарештувала 25 членів сітки, яка фальшувала гроші

Шикаґо. — Тайна поліція 5-го березня заарештувала 25 членів таємної сітки, які підробляли американські гроші (100-долярівки), і одночасно має вже в своїх руках більше як на один мільйон цих підроблених банкнотів, які знайдено в 22-ох стейтах, в тому і в Ню Йорку. Комендант тайної поліції в Шикаґо Пол Дж. Патерні сказав, що ці арештування тривали від листопада 1958 року до середи 4-го березня, коли вдалося в Шикаґо заарештувати провідників цієї сітки фальшівників долярів — Альфонса Амабіле і Вільяма Рабіоля, які друкували і пускали в обіг ці фальшиві доляри. Заарештовані також і агенти, які купували 100-долярівки по 9 долярів і поширювали їх, головним чином, в департаментових крамницях і в більших торговельних підприємствах, купуючи на більшу суму товарів.

Сен. Фулбрайт рекомендує Ґертера на державного секретаря

Вашингтон. — 8-го березня державний секретар Джан Фостер Доллес виїхав із шпиталю Волтера Ріда, в якому він перебуває від 10-го лютого, по раз другий на прогулянку автом разом із своєю дружиною і заїхав був аж до свого дому при Рок Крік Парку. Після прогулянки Доллес вернувся до шпиталю, заявивши журналістам, що бачив вдома свою собаку. Побут Доллеса поза шпиталем тривав одну годину і 25 мінут. — Голова сенатської Комісії Закордонних Справ сенатор-демократ Дж. В. Фулбрайт рекомендує, щоб Крістіяна А. Гертера найменувати на місце Доллеса, коли б Доллес мусів залишити своє становище. Але він заявив, що Доллес все таки залишиться б дорадником державного департаменту при Гертері. На думку сен. Фулбрайта доля Доллеса вирішиться вже в найближчих двох тижнях. Фулбрайт пропонує тому Гертера, бо той як заступник Доллеса обізнаний із проблемами закордонної політики ЗДА.

Винайдено дешевий спосіб перетворювати солону воду на солодку

Вашингтон. — Секретар внутрішніх справ Фред А. Сітон повідомив, що уряд користатиме з дешевого способу перетворювання солоної води в прісну, і що цей процес показуватимуть в окремій дестиляційній фабриці. В одному дні можна буде очистити один мільйон гальонів солоної або нечистої води. — „Маємо причину сподіватися, казав Сітон, що показова фабрика зможе продукувати свіжу воду з солоної води в ціні за одного доляра від тисяч гальонів. Це є майже на 50 відсотків менше від теперішніх цін на перетворювання води не тільки тут, але і в інших державах світу". Сітон казав, що уряд буде старатися про те, щоб це перетворювання води було ще дешевше. Населення в американських містах платить тепер пересічно 30 центів за 1,000 гальонів води, якою користується в своїх домах. За 10 років перетворена вода з солоної — зможе конкурувати з природною прісною водою щодо цін.

ЗА ТЯГЛІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

(Закінчення зі стор. 2)

Ростиславич, чи можна вимагати від підручника, приготованого для студіюючої молоді, науковости? Ці свої висновки попереджує Ростиславич доволі довгими й зовсім не новими думками про види історіографії, які в цьому випадку не належать до нашої теми. Щоправда, праця Дорошенка має певні недоліки; в деяких частинах вона трохи застаріла, деякі розділи написані занадто конспективно, а деякі занадто докладно, в ній помітні деколи впливи політичних подій і відносин тої доби, коли вона писалася. А проте, праця Дорошенка залишилася й досі неперевершеною і незаступною. Так, Дорошенко написав її для української студіюючої молоді, але чому ж його праця негідна попасти на цей „форум світових експертів", і чому „університетський курс для перших семестрів" не може бути „науковим підручником", як це думає п. Ростиславич?

Які ж закиди „Історіографії" Дорошенка робить п. Ростиславич? Окрім двох-трьох доречних завваг, Ростиславич нічого суттєвого не сказав. Однак, усі свої стріли скеровує він вбік Дорошенка. Він, мовляв, не „усвідомив собі проблематичности" української історіографії, трактує „по-мачушому" старі часи, і взагалі праця Дорошенка „це зовсім не є тим... чого чужинецький історик очікуватиме". Одним словом, автор вважає, що Дорошенко не знав, як писати такий твір, і не зрозумів „Історії України-Руси" Грушевського, не звернув уваги на „внутрішню структурацію світоглядів істориків".

У своїй „Історії УВАН" (т. II) проф. Н. Полонська-Василенко знаходить цікавий епізод з часів большевицької „критики" Грушевського, коли один із старших стажем науковців, але автор дуже нечисленних праць, запитав М. Грушевського, чому він писав свою „Історію України-Руси" за таким, а не іншим пляном? На це Грушевський з усмішкою відповів: „Коли будете такий твір писати ви, Пилипе Васильовичу, то додержуйтеся вашого пляну, а я буду писати за своїм..." Те саме міг би сказати покійний Дорошенко на адресу Ростиславича.

Автор, на нашу думку, не зрозумів головного завдання і пляну „Огляду української історіографії" Дорошенка, який хотів дати загальний (отже, короткий) нарис української історіографії від початків до найновіших часів. Тому зовсім природно давнішим часам він приділив менше уваги і місця, ніж пізнішій добі наукової історіографії. Зовсім зрозуміло, що козацька історіографія мала ближчий зв'язок і вплив на історіографію XVIII-XIX ст., як історіографія українського середньовіччя. А „разюча диспропорція" з „Історією Русів" не така вже разюча, коли згадати про величезний вплив цього твору на українську історіографію XIX століття. Між іншим, п. Ростиславич не має рації, що „Дорошенко обмежується тими списками (літописів — Л. В.), що постали на українських землях". Адже ж ні Лаврентіївський, ні навіть Іпатський списки не зроблені в Україні. Одначе, в їх основі лежали українські літописні кодекси, тоді як Новгородський літопис, брак якого в „Огляді" завважує Ростиславич, був не-українського походження, отже й не належить до української історіографії. Неточна також заввага про те, що „чужих впливів (автор згадує Гомера)... Дорошенко і не торкається". Але ж на сторінці 26-27 виразно написано: „not only with Greek sources and literature... but also with West European literature".

При цій нагоді слід згадати, що чужинецькі науковці добре зрозуміли інтенцію Д. Дорошенка. Наприклад, проф. М. Фасмер заявив, що Дорошенко написав дуже проглядний „Огляд української історіографії". (Укр. Літопис, ч. I, 1953, ст. 29). В українській науковій літературі праця Д. Дорошенка давно вже знайшла свою оцінку. Проф. Крупницький писав: „це є книжка, без якої сьогодні не може обійтися жадний український історик, а тим більше студент. Вона містить у собі перший повний історіософічний огляд літератури до української історії (почасти і джерел), хоч коротко, але ясно і пластично збудований. Основне завдання книги — висвітлити український історичний процес, оскільки він відбився в історичних працях самих українців, та поставити ці праці в безпосередній зв'язок самопізнання". (Б. Крупницький; Д. Дорошенко — піонер української історичної науки, стор. 93).

Немає жадного сумніву, що „Історіографія" Дорошенка мала значний вплив на дальший розвиток української історичної науки. Це перший науковий нарис української історіографії від її початку аж до нашої доби. І це є праця одного з найвидатніших українських істориків XX ст., в особі якого блискуче поєдналися талант та ерудиція вченого й любов до минулого своєї батьківщини.

Працю О. Оглоблина, яка є продовженням „Історіографії" Дорошенка і охоплює 1917-50-ті роки, п. Ростиславич збуває одною короткою заміткою. Він пише, що „додаток" О. Оглоблина є корисним перечисленням історичних праць за останні 40 років, який сповнив би своє завдання ще краще, якби був побудований за речевим, не авторським принципом. Праця проф. О. Оглоблина є не додатком, як каже Ростиславич, а продовженням праці Дорошенка, і займає майже третину цілої книги. Дуже добре, що автор застосував саме авторський принцип, який ставить людину, дослідника в центрі історичної науки, як і всього духового життя. Проф. О. Оглоблин прецизно накреслив у сконденсованій формі розвиток української історичної науки в її головних осередках, школах, ґенераціях істориків, а найголовніше — в творчості поодиноких дослідників нашого століття. Звичайно, з огляду на розмір видання, автор не міг зупинитися докладніше на всіх дослідниках української історії, зокрема наймолодшої ґенерації.

Вкінці автор жаліє, що О. Оглоблин, „чи не одинокий тепер знавець предмету, не використав нагоди, щоб написати історіографію, що відповідала б сучасним потребам, або хоч би підручника українського джерелознавства". В першу чергу, писати історіографію і підручник джерелознавства — це зовсім різні речі. Дуже добре сталося, що авторами „Історіографії" є два історики, які один одного доповнюють і продовжують ґенетичну лінію розвитку української історіографії. Слід підкреслити, що англійське видання „Огляду Української історіографії" Дорошенка доповнене необхідними примітками проф. О. Оглоблина, головного редактора цього видання. Ці примітки узглядніюють розвиток української історичної науки після виходу в світ українського видання праці Дорошенка. Зокрема, праця проф. О. Оглоблина образово і аналітично розкриває величезне піднесення української історичної науки в 1929-их роках на Великій Україні. Це — перша джерельна праця на цю тему, і слід побажати, щоб її якнайскорше було видано в українській мові.

Помилковість заложень у статті п. Лева Ростиславича та — кажучи здержливо — незручність виступу проти покійного Дмитра Дорошенка цілком наявні. Кожне конструктивне наукове діло треба починати не „вимітанням" та „викиданням" творчости своїх попередників, але визнанням, розумінням і об'єктивно-критичним освітленням її. Лише на таких основах можна творити нові, тривкі наукові цінності.

Захід приготовляє нову ноту до СССР в справі Німеччини

Париж. — Виготовлений у Вашингтоні у державному департаменті в порозумінні з амбасадорами Англії і Західньої Німеччини проєкт відповіди на совєтську ноту з 2 березня ц. р. пішов на розгляд урядів трьох названих держав, після чого буде обмірковaний на постійній Раді НАТО також всіми іншими учасниками західнього бльоку. Не вважаючи на цю складну процедуру, потрібну для вислання Совєтам кожної такої важливої ноти, проєктована нота відійде протягом найближчих сімох до десятьох днів — повідомляє преса. По суті, західні держави приймуть „з вдоволенням" до відома згоду Совєтів на переведення конференції міністрів закордонних справ, але водночас відкинуть совєтську вимогу, щоб звузити тему нарад міністрів до справи перетворення західнього Берліну у „вільне місто" та підписання мирового договору з двома Німеччинами. Західня нота настоюватиме на тому, щоб міністри закордонних справ мали переговорити також ті всі проблеми, що їх Хрущов застеріг виключно для конференції голів урядів, себто „на вершинах". За твердженням політичних коментарів в західній пресі, західні держави рахуються з неминучістю нової конференції „на вершинах", якої хоче Хрущов, щоб могти сам бути її учасником, але підтримують становище Айзенгавера, що така конференція повинна бути добре підготовлена, щоб мала вигляди на успіх.

Короткі Вістки

● Ніґел Ніколсон, співвласник англійської видавничої фірми, втратив посольський мандат унаслідок постанови дирекції того видавництва видати порнографічну повість „Лоліта", яка в Америці наробила багато шуму і принесла видавцям поважний зиск. Ніколсон озлобив уже раніше частину виборців своєю опозицією проти політики прем'єра Ідена в справі Суезу, і тепер його противники використавши „аферу Лоліти", висловили йому вотум недовір'я. Вістка про це дійшла до Рандолфа Черчилла в Києві, куди він їздив з прем'єром МекМілленом. Черчилл негайно вернувся до Англії, щоб кандидувати в окрузі Ніколсона.

● У Греції засуджено за воєнні злочини на 25 років в'язниці Максиміліяна Мертена, який під час останньої війни був дорадником німецької військової командатури в окупованому портовому місті Сальоніки (Солунь). Його маєток сконфісковано.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Т-во „Український Народний Дім", 316 Відд., повідомляє своїх членів, що чергові Місячні Збори Т-ва відбудуться в четвер, 12-го березня 1959 р., в год. 8-ій веч. Просимо усіх членів взяти участь у Зборах, як також вирівняти всі залеглі вкладки. — Управа.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Тов. Укр. Клюб Поступовий, Відділ 70, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в середу, 11-го березня 1959 р., о годині 7-ій веч., в УНДомі 90-96 Фліт вул. Просимо приводити з собою нових членів до Товариства і до УНСоюзу. — П. Костик, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. — Управа Тов. Запорозька Січ, Відд. 155, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в п'ятницю, 13-го березня 1959 р., в залі У. Н. Дому 760 Стейт Стріт, о год. 7-ій вечер. На тих зборах буде звіт делеґата на VII Конґрес Американських Українців. Проситься ласкаво всіх членів прибути і вирівнати свої вкладки. — М. Фединишин, предс., М. Ґурняк, кас., І. Будняк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Дністер, Відділ 361, скликає всіх своїх членів на Місячні збори, що відбудуться в суботу, 14-го березня 1959 р., о год. 8-ій вечора у власній домівці. В програмі: 1) звіт делеґатів на Сьомий Конґрес УККА пп. М. Пізняка і Б. Левицького, 2) „Можливості розбудови Стипендійного Фонду УНСоюзу" — говоритиме п. Ст. Ковальчук, 3) Перебіг приєднання 150 нових членів в ювілейному році — говоритиме предс. М. Малитич, 4) Поладнання біжучих фінансових та організаційних справ товариства. Вп. члени сповнюйте свій членський обов'язок, являйтеся на зборах! — М. Малитич, предс., Б. Левицький, рек. секр.

ШИКАҐО, Ілл. — Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, Відділ 220 відбудуться в суботу 14-го березня, о год. 7.30 вечером, в тій самій залі, що все. Проситься всіх членів прибути численно на збори, бо маємо важні справи до вирішення: перебрання дому на власність Відділів УНСоюзу і інші справи, тому, коли більшість присутніх членів на зборах переголосують, то справа буде вирішена, а неприсутні члени мусять погодитись із цим вирішенням. Будемо принимати нових членів. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Управа 204 Відділу, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в суботу 14-го березня 1959, о год. 7-ій веч., в приміщенні Народного Дому 140 Друга Евню. Д-р А. Соколишин, делеґат на Сьомий Конґрес УККА здасть звіт з Вашинґтонського Конґресу. Присутність членів обов'язкова. Довгуючих членів проситься вирівнати свої заборгования. Члени, які змінюють місце свого побуту, повинні негайно повідомити про це секретаря: В. Гасій, 527 Іст 12 вулиця, Ню Йорк, Н. Й. — Управа.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Відділ 324, повідомляє, що Звичайні місячні збори членів відбудуться дня 14-го березня б. р., о год. 7-ій вечером. Просимо прибути і вирівнати залеглі вкладки. При тій нагоді повідомляємо, що на Загальних річних зборах, які відбулися в січні 1959 р., до Управи Т-ва „Мир" вибрано на голову: Барабаха Семена, на заступника Слободяна Андрія, на секретаря і касира Струка Івана. До Контрольної Комісії ввійшли: Луцишин Володимир і Венґринюк Іван. — Адреса секретаря: 2324 Поплар Стріт, Филаделфія 30, Па. — Телефон: РО - 3-3392. — Барабах Семен, предс., Струк Іван, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Уряд Т-ва Запорозької Січи, Відділ 325, подає до відома, що Перші чвертьрічні збори відбудуться дня 14-го березня, в 8-ій годині вечором, в залі УНДому 216-218 Ґренд вулиця. На зборах будуть важні справи до полагодження. Звіт з тримісячного діловодства праці і Балевого Комітету та звіт делеґатів із Сьомого Конґресу УККА у Вашинґтоні. — Йосиф Лисогір, предс., Василь Чупа, фін. секр., Василь Троц, касир, Іван Малик, рек. секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 371, відбудуться в п'ятницю, 13-го березня 1959 р., в год. 8-ій веч., в Січовій залі при 18 Ave. Прохається членів приносити свої вкладки до УНСоюзу на сходини Відділу. — І. Оверко, предс.; П. Заболоцький, кас.; Ю. Баранюк, секр.

ЕМБРІДЖ, Па. — Б-во св. Василія, Відд. 161, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 14-го березня 1959 р., в год. 7:00, в UNA Lodge Hall, при 600 Glenwood Ave. Звертається увагу членам, що ці збори є дуже важні. — Управа.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Бр. св. Марії, Відділ 112, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 15-го березня 1959, по 3-ій і 4-ій Службі Божій в церковній залі. Довгуючі члени, хай вирівнають свої залеглості, бо інакше будуть суспендовані. — А. М. Купер, секр.

ШИКАҐО, Ілл. — Управа Б-ва св. Миколая, Відд. 106, повідомляє своїх членів, що Звичайні Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го березня 1959 року, в год. 12-ій, впол., в домі Відділів УНС 843, N. Western Ave. Управа просить всіх членів взяти участь в Зборах. Довгуючих членів проситься вирівняти вкладки. — В. Івасютин, предс.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні збори Братства Івана Хрестителя, Відд. 270, відбудуться в суботу 14-го березня 1958 р., о год. 6-ій веч. Просимо членів прийти на збори за вирівнати свої вкладки. Також будемо мати нагоду почути звіт із Сьомого Конґресу УККА делеґата А. Шарана і справа спільного пікніку в Джерзі Сиïі. Просимо довгуючих членів вирівнати свої вкладки. — Т. Гіль, предс., М. Баран, фін. секр., С. Островський, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, Відд. 36, повідомляє своїх членкинь, що Місячні збори відбудуться в неділю, дня 15-го березня 1959, о год. 4.30 попол., в залі церковній. Просимо членкинь прийти на означений час. Довгуючі, хай вирівнають свої належитості. Просимо привести нових кандидаток до УНСоюзу і Сестрицтва. — Ева Ґеруля, предс., Марта Шворц, касир, С. Гунька, секр.

ЛУДЛОВ, Масс. — Т-во ім. І. Франка, Відділ 253, повідомляє, що Місячні збори тідбудуться в неділю, 15-го березня, о год. 1-ій попол. Проситься всіх членів прибути на збори на Українську Галю, бо будем мати деякі справи до полагодження. — П. Павлів, предс., В. Фіцик, касир, П. Пилипів, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорожська Січ, Відділ 367, відбудуться в неділю, 15-го березня, о год. 1.30 попол., в церковній залі. Просимо, щоб члени явилися на зборах і вирівнали свої належитості і вкладки. З огляду, що багато членів відходять з виплаченими грамотами, а декотрі є дані до суспенди, та на їхнє місце конечно треба нових членів. Старші члени мають нагоду підвищити свої грамоти, отже користайте з тої нагоди. Від нас залежить, чи ми далі осягнемо успіх в цій кампанії УНСоюзу. — Г. Лилак, предс., П. Джюба, касир, В. Попович, секр.

АСТОРІЯ, Л. Ай. — Квартальні збори Бр. св. О. Николая, Відділ 5, відбудуться в неділю, 15-го березня, в годині 5-ій пополудні, в залі укр. кат. церкви Чесного Хреста 37-09 31 Евню. Просимо всіх членів і членкинь прибути на збори, бо є важні справи до рішення. Братство св. О. Николая звертається до всіх українців які живуть в Асторії, Л. Ай., щоб вписались до цього 5-го Відділу УНСоюзу себе і своїх дітей. Просимо також довгуючих членів, щоб сплачували свої довги. — І. Сидор, предс., А. Климишин, касир, П. Барнич, секр.

ГЕМТРЕМК, Миш. — Т-во „Згода", Відд. 20, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го березня 1959 р., в Українській Хаті при 2240 Grayling St., в год. 2:30 по пол. Проситься всіх членів прибути на ці збори. — Управа.

ДІТРОЙТ, Міш. — Тов. Запорозька Січ, Відділ 75, повідомляє своїх членів, що Місячні збори нашого Відділу відбудуться в неділю 15-го березня, о год. 1-шій пополудні, в залі УНДому при Мартін вул. Просимо прийти і вирівнати свої залеглості, як також вплачувати свої вкладки. — В. Чмир, предс., П. Павлик, касир, Б. Верещинський, фін. секр. Адреса секретаря: 4358 Аппле, Дітройт 10, Міш. — Телефон: VI. 19442.

ДІТРОЙТ, Миш. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 175, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю 15-го березня 1959 р., в год. 1-ій по пол., в УНДомі, 465 Мартин вул. Просимо членів прибути на час, щоб могти взяти участь в дуже важливих справах. Довгуючі члени повинні вирівняти свої залеглости. — Т. Грицая, гол.; І. В. Іванчук, секр.

БОФФАЛО, Н. Й. — Б-во св. о. Миколая, Відд. 127, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го березня 1959 р., в церковній залі, при Філмор і Онейда вул., зараз по співаній Службі Божій. Проситься всіх членів і членкинь взяти участь у зборах та виплатити свої вкладки. Урядовці збирають вкладки кожної неділі від год. 11:30 до 1:00 по пол. і полагоджують всі союзові справи. Просимо зголошувати своїх дітей і знайомих в члени УНСоюзу. — І. Вула, гол.; П. Володка, фін. секр., п-ні Гаравус, кас.; М. Левицький, рек. секр.

БЕТЛЕГЕМ, Па. — Б-во св. Димитрія, Відд. 288, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 15-го березня 1959 р., в год. 11-ій рано, зараз по Службі Божій, в церковній залі — 3rd & Carbon. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залелости. — А. Данилюк, предс.; В. Заґвоський, кас.; Д. Мушастий, секр.

БРІДЖПОРТ, Па. — Бр. св. Петра і Павла, Відділ 383, подає до відома, що на Річних зборах вибрано новий уряд: Михайло Буката, предс., Іван Вурій, заст. предс., Юліян Кушнір, касир, Іван Гродзінський, фін. секр., Володимир Довгань, рек. секр. Контролери: Лука Сарабун і Іван Андрусів. Надзирателі хворих: Стефан Шевчук і Йосиф Шибал. — Адреса секретаря: Іван Грозінський, 138 Третя вулиця, Бріджпорт, Па. Телефон: B. R. — 5—6852.

ШИКАҐО, Ілл. — Дня 11-го січня 1959 року відбулися Річні збори 379 Відділу ім. св. Юрія, на яких вибрано нову управу Відділу в такому складі: Антін Зборик — предс., Іван Горайський — місто-предс., Михайло Семків — фін. секр., Іван Малюк, касир, Степан Голяш — рек. секр. Контрольна Комісія: Ваків Василь, Ракуш Микола, Воднарчук Андрій. До Комітету хворих увійшли: Семків В., Павлюк В., Максимів В. і пані Сидорик. Делеґати до Ліґи АУП, як філії УККА в Шикаґо: Семків Петро і Малюк Іван. Як кожного року, так і тепер 379 Відділ ім. св. Юрія призначив на добротійні цілі в Европі й ЗДА $281.00. — С. Голяш, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Подаємо до відома, що дня 21-го грудня 1958 р. відбулися річні збори Бр. св. Йосафата, Відділ 217, на яких вибрано нову управу: Володимир Колодянський, предсідник, Іван Теребушка, заст. предс., Онуфрій Голод, фін. секретар, Андрій Задорецький, рек. секр., Володимир Симонів, касир, Микола Макусій, заст. касира, Контрольна Комісія: Константин Шевчук, Іван Деркач, Роман Пристай. Надзирателі хворих: Николай Луцишин, О. Гнатків, Варвара Николайко і Евдокія Сорохтей. Дверники: Антін Богуцький і Бартко Гарбуз. — Управа Відд.

ВІЛКС БЕРІ, Па. — Сестрицтво Непор. Зачаття Преч. Діви Марії, Відділ 282, повідомляє, що в домі п. п. Рей Борис під проводом п. Степана Лукача відбулися вибори урядників на 1959 рік в такому складі: предс. І. Моганко, заст. предс. А. Шищ, рек. секр. Р. Славіч, фін. секр. М. Волоський, касир М. Борис, культ.-осв. референтка Ст. Іванів, прес. реф. М. Орраль, члени комітету: А. Залей, Г. Шиж, А. Малищак, дверник: Г. Волоский. Контрольна Комісія: М. Добранський, Ст. Лукач, М. Моганко.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйонового майна організації!

Посмертні Згадки

ІЛЛЯ ДЕМЦЬО, член Б-ва св. Ап. Петра й Павла, Відд. 220 УНСоюзу, в Шикаґо, Ілл., помер, по короткій недузі, 14 лютого 1959 р. Покійний був першим членом при зорганізуванні цього Відділу в 1911 році і був щирим працівником для добра і розвою Відділу та завжди складав пожертви на народні цілі. Покійний народ. в селі Струневичі, пов. Перемишль. Прожив 82 роки. Полишив у великому смутку дружину Розалію, доньку Катерину та 3 внуків і 3 правнуків. Похорон відбувся 18-го лютого 1959 р., при участи Родини, Членів Б-ва й Знайомих, на цвинтар Воскресіння. — В. П. П.
Гр. Гарасим, секр.

Теодор (Стефан) КУХАР, член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 97 УНСоюзу в Пассейку, Н. Дж. помер 18-го лютого 1959 р. у Ветеран лікарні, по довгій й тяжкій недузі, на 40-му році життя. Покійний був ветераном другої світової війни при Air-Force. Полишив у смутку дружину Соню, 2 дітей Роберта і Патрицію, Родичів та 2 братів і 1 сестру. Похорон відбувся 21-го лютого в укр. кат. церкві в Пассейку, а опісля, при участи Родини, Членів Т-ва і Знайомих, відпроваджено Покійного на вічний спочинок на цвинтар св. Арх. Михаїла в Лодай, Н. Дж. — В. Й. П.
М. Мельник, секр.

ТАРЗАН, ч. 4,222. Це не є звичайний слон.

Всі люди зібралися разом, і мавполюд оповів їм про свій плян. — Здичілість Тантора цим разом запевняє нам успіх...

— Ходім на рівнину і викопаємо у глибоку яму.

— Але, бвана, він занадто мудрий на щось таке, умовляв Гіму. Тарзан сміявся. — Але не на те, про що я думаю!